

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

Cap. 1. Ac primùm de vitio malæ Amplificationis

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

possitis, aut quare, aut quomodo, at tantummodo sine suspitione larrabitur, crura quidem nemo vobis suffringet, sed si ego vos bene noui, literam illam, cui vos usque eodem inimici estis, ut etiam alias omnes oderitis, ita vehementer ad caput affigent, ut postea neminem alium, nisi fortunas vestras accusare possitis.

Et hac de similitudine: dissimilitudo illi opposita sit, cum ea, quae simul comparan-

tur, diuersa esse ostenduntur, ut:

*Soles occideri, & redire possunt,
Nobis idem semel occidit breuis lux,
Nox est perpetua una dormienda.*

Eius tota ratio ex similitudine satis manifeste colligitur: Vfus vero in confutatione similitudinum, potissimum vigere solet.

Finis libri quarti.

DE

AMPLIFICATIONE

LIBER QUINTVS.

AC PRIMVM,

De vitio male Amplificationis.

CAPVT PRIMVM.

Locorum tractationi satis opinor oppositè subiungitur amplificatio, quae ex locorum congerie coalescere, atque innutriti solet.

Dici non potest, quam varij sint in hac parte tenaciorum Rhetorum errores, qui hoc vnum rati decus eloquentiae: si amplificent, neque circumspicere res obseruant, neque modum vllum tenent; sed dum augendi studio prurunt in omnibus, importunissima garrulitate miseris aures obruunt. Haud scio an vllum sit vitium, magis à vera, germanaque eloquentia alienum, quam inepta, & puerilis amplificatio, rerum, & sententiarum inanis, vanoq; strepitu verborum intemperantiùs lasciuies.

Cui enim non pariunt nauscam illae lentae circumductiones, quas postquam cum taedio exorbuerit, oratione permolesta fatigatus, cogens Laconicum illud exclamare: *Nihil est praeter vocem.*

Et sunt, qui huiusmodi amplificatores eloquentes putant: Ego cum prudentiae, quae prima pars est eloquentiae, sint expertes, ineptos, & pueriles cenleo, quin arbitror plus ad vim dicendi facere sententiam appositè dictam, quam totam illam redundantiam puerilis ingenij.

Quae est igitur (dices) optima ratio amplificationis? magnum est definire, & multum ad totam dicendi rationem facit.

Siquidem rectam amplificationem *Orationis* differat *animam* eloquentes viri nominarunt, atq; na amplificationem imprimis arbitror in eo differre *magnum casio a non-*

Quomodo

ora- la.

Cs

Nihil tam alienum ab eloquentia quam puerilis amplificatio.

oratorum amplificationem, à puerili quadam congerie, quod illa rerum, & sententiarum magnitudinem paulatim succrescentem, eum iusto circumspectorum verborum pondere contineat: Hæc verbis, & nugis, inani quodam strepitu ad imperitarum aurium insidias luxuriantibus, humiliter intumescat.

Itaque, ut summus aliquis, & rei militaris peritissimus Imperator, ad operosam quandam expeditionem lectissimum iuuentutis florem deligit, quem armis, animisque incitatum mittit in aduersarios. Sic noni oratores, ubi rem amplificandam vident, & id præstantis esse, ut plurimam, opus eloquentiæ, non minutias quasdam consectantur, sed illustra quæque in locum vnum optima ratione distributa coagmentant, quod totius orationis vis, & amplitudo plenior futura sit. At contra ignavi Rhetores imbecillam, & propè seruilem gregariorum multitudinem centuriant, quâ nihil potest esse contemptius.

Nec immeritò Longinus Criticus tales amplificatores perstringit, qui vel varietate distendunt, vel quisquilijs, & ramentis faciunt orationem:

Φλοισὺν ἄσπευμα, & σχολικὰ ἐγκυτάρωντες, λυμάρεται γὰρ ταῦτα τὸ ὄλον, ὡταν οἱ ψήματα ἢ ἀρχόμενα ἐμποιῶντα μεγέθη στυμμοδοῦμεθον.

Si ingeniosam oratoris amplificationem consideres, dicas te eximiam structuram, quadratis lapidibus, præclaro inter se nexu coherentibus, compositam intueri: si contra futilem, & amplificatorum orbem, parietes videbuntur luto, paleis, & calculis male obducti, hiantibus vndique rimis diluui. Quo igitur hoc vitium in graui præsertim eloquentia sædum declinari possit, nonnulla præcipienda sunt.

Quid sit amplificatio, & quomplex.

Et de optimo caractere amplificationis:

CAPVT II.

Circumfertur ab antiquis Rhetoribus, sed non satis peritis amplificationis nimis vaga definitio, qua dicitur λόγος, μέγας περιπέδιος τοῖς ὑποκειμένοις. Oratio magni-

rudinem addens rebus subiectis. Nimis inquam diffusa est hæc definitio, nam tropotus, & affectuum potest esse communis, ut rectè obseruat Longinus Criticus: siquidem illa magnitudine quadam effertur orationem.

Alia est natura sublimitatis, quam vocant alia amplificationis: sublimitas est in attollenda, amplificatio in fundenda oratione, illa in vi, hæc in lecta multitudine, illa magis spectat qualitatem, hæc quantitatis, & diffusionis rationem habet. Est igitur amplificatio συμπλήρωσις ἀπο πάντων τῶν ἐπιφερομένων τοῖς πράγμασιν ὀρίων, & τόπων, ἰσχυροποιῶντα τῇ ἐπιμονῇ τὸ κατασκευασθέν. Plenitudo quædam, quæ ex omnibus rerum adiunctis, terminis, & locis, commemoracione roborat orationem.

Primum igitur est plenitudo, non redundantia, quo planè significat, per amplificationem fieri corpus orationis, venusta quadam plenitudine confurgens, non tumore distentum.

Hæc autem plenitudo non petitur ex inani facio verborum, vel strepitu numerorum, sed ex optimis quibusque rerum adiunctis, idcirco addit ἀπὸ τῶ πάντων τῶ ἐπιφερομένων τοῖς πράγμασιν.

Postremò loco modum amplificationis docuit, cum ait fieri τῇ ἐπιμονῇ frequentatione scilicet, & commemoracione, non quod eadem etiam, atque etiam semper iteranda sint: sed quod idem varijs adiunctis sit illustrandum, quod eodem in loco indicat his verbis:

ἕτερα ἄλλοις ἐπισκευάζεμενα μεγέθη στυμμοδοῦντα ἀγνοοῦντα ἐπιπέδωσιν, alia alijs veluti in orbem circumductæ magnitudines continenter ingeruntur per gradationem.

Duo autem sunt præcipua fermè amplificationis genera, vnum sit per augmentum, quod propriè vocatur ἐξέλιξις alterum per διύψωσιν, sine exaggerationem: hoc inter ἀσφαινον, & ἰσχυρον conuenit, quod vtraque ampliore faciat orationem, sed illa plus habet diffusionis, & ambitiosi circuitus: hæc adiunctis rerum, & pòdetibus magis auget, quam verbis.

Itaque in celsa illa exaggeratione, paucis aliquid quando res in summam extollitur magnitudinem, cum adiuncta varia, atque epitheta aliud, atque aliud significantia, per gradatio-